

PRACE NAUKOWE

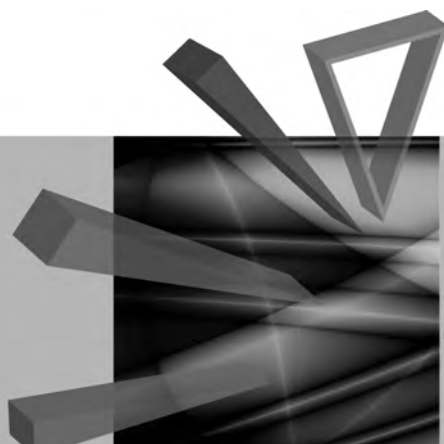
Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

305

Ekonomia

Redaktorzy naukowi

Magdalena Rękas

Jerzy Sokołowski

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redaktor Wydawnictwa: Aleksandra Śliwka
Redakcja techniczna i korekta: Barbara Łopusiewicz
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:
www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,
The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2013

ISSN 1899-3192
ISBN 978-83-7695-382-3

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	13
Mieczysław Adamowicz, Paweł Janulewicz: Wykorzystanie analizy czynnikowej do oceny rozwoju społeczno-gospodarczego w skali lokalnej	15
Ewa Badzińska, Jakub Ryfa: Ekonomia wirtualnych światów – tendencje rozwoju	24
Tomasz Bernat: Egzogeniczne determinanty dominacji rynkowej na przykładzie Poczty Polskiej SA.....	37
Agnieszka Brelik, Marek Tomaszewski: Wybrane determinanty kształtujące współpracę innowacyjną przedsiębiorstw przemysłowych z jednostkami PAN i szkołami wyższymi na terenie Polski Północno-Zachodniej.....	50
Agnieszka Bretyn: Wybrane aspekty jakości życia młodych konsumentów w Polsce	62
Grzegorz Bywalec: Transformacja gospodarcza a regionalne zróżnicowanie ubóstwa w Indiach	73
Magdalena Cyrek: Determinanty zatrudnienia w usługach tradycyjnych i nowoczesnych – analiza regionalna.....	83
Sławomir Czech: Czy wokół państwa opiekuńczego toczy się jeszcze spór o wartości?.....	95
Sławomir Czetwertyński: Możliwości poznawcze prawa Metcalfe’a w określaniu wartości ekonomicznej sieci komunikacyjnych.....	108
Małgorzata Deszczka, Marek Wąsowicz: Polityka i strategia rozwoju Unii Europejskiej w koncepcji ekonomii zrównoważonego rozwoju	118
Karolina Dreła: Zatrudnienie nietypowe	129
Paweł Drobny: Ekonomia personalistyczna jako próba reorientacji ekonomii	142
Małgorzata Gajda-Kantorowska: Koszty bankructwa państwa	154
Małgorzata Gasz: Unia bankowa – w poszukiwaniu nowego paradygmatu na europejskim rynku bankowym	163
Małgorzata Gawrycka, Anna Szymczak: Zmiana struktury dochodów w Polsce w relacji kapitał–praca z uwzględnieniem sektorów gospodarki narodowej	174
Anna Golejewska: Innowacje i sposoby ich pomiaru na poziomie regionalnym	184
Mariusz Grębowiec: Zachowania nabywcze konsumentów na rynku usług bankowych w świetle badań	195

Urszula Grzega: Oszczędności i zadłużenie polskich gospodarstw domowych.....	207
Jarosław Hermaszewski: Sytuacja finansowa gminy a wybory bezpośrednie w gminach. Wstęp do badań.....	218
Elżbieta Jantóń-Drozdowska, Maria Majewska: Wpływ globalizacji na wzrost poziomu specjalizacji w międzynarodowej wymianie handlowej..	228
Tomasz Jasiński, Agnieszka Ścianowska: Możliwości oddziaływania na wzrost gospodarczy poprzez kontrolę poziomu ryzyka kredytowego w bankach przy wykorzystaniu systemów sztucznej inteligencji.....	240
Renata Jedlińska: Atrakcyjność inwestycyjna Polski – wybrane aspekty.....	252
Andrzej Jędruchniewicz: Inflacja jako cel polityki pieniężnej NBP.....	264
Michał Jurek: Wykorzystanie analizy duracji i wypukłości w zarządzaniu ryzykiem stopy procentowej.....	276
Sławomir Kalinowski: Znaczenie eksperymentu w metodologii nauk ekonomicznych.....	287
Teresa Kamińska: Struktura branżowa bezpośrednich inwestycji zagranicznych a kryzys finansowy.....	299
Renata Karkowska: Siła oddziaływania czynników makroekonomicznych i systemowych na wielkość globalnej płynności.....	311
Anna Kasprzak-Czelej: Determinanty wzrostu gospodarczego.....	323
Krzysztof Kil, Radosław Ślusarczyk: Analiza wpływu polityki stóp procentowych EBC na stabilność sektorów bankowych w wybranych krajach strefy euro – wnioski z kryzysu.....	334
Iwona Kowalska: Rozwój badań z zakresu ekonomii edukacji w paradygmacie interdyscyplinarności nauki.....	348
Ryszard Kowalski: Dylematy interwencjonizmu w czasach kryzysu.....	358
Jakub Kraciuk: Kryzysy finansowe w świetle ekonomii behawioralnej.....	370
Hanna Kruk: Rozwój zrównoważony w Regionie Morza Bałtyckiego na przykładzie wybranych mierników w latach 2005-2010.....	380
Kazimierz W. Krupa, Irmina Jeleniewska-Korzela, Wojciech Krupa: Kapitał intelektualny jako akcelerator nowej ekonomii (tablice korelacyjne, pracownicy kluczowi).....	391
Anna Krzysztofek: Normy i standardy społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw.....	401
Krzysztof Kubiak: Transakcje w procesie przepływu wiedzy w świetle nowej ekonomii instytucjonalnej.....	413
Paweł Kulpaka: Model konsumpcji permanentnej M. Friedmana a keynesowskie funkcje konsumpcji – empiryczna weryfikacja wybranych teorii na przykładzie Czech.....	423
Justyna Łukomska-Szarek, Marta Włóka: Rola kontroli zarządczej w procesie zarządzania jednostkami samorządu terytorialnego.....	434
Natalia Mańkowska: Konkurencyjność instytucjonalna – wybrane problemy metodologiczne.....	445

Joanna Mesjasz, Martyna Michalak: Percepcja zaangażowania przez adeptów zarządzania – szansą czy ograniczeniem dla współczesnych firm	457
Jerzy Mieszaniec: Innowacje nietechnologiczne w przedsiębiorstwach przemysłowych sektora wydobywczego	469
Aneta Mikula: Ubóstwo obszarów wiejskich w krajach Unii Europejskiej – demografia i rynek pracy	481
Grażyna Musialik, Rafał Musialik: Wartość publiczna a legitymizacja	492
Janusz Myszczyński: Wykorzystanie koncepcji <i>social savings</i> w określeniu wpływu sektora kolejowego na wzrost gospodarczy Niemiec w początkach XX w.	500
Aleksandra Nacewska-Twardowska: Zmiany w polityce handlowej Unii Europejskiej na początku XXI wieku	513
Anna Niewiadomska: Wydłużanie okresu aktywności zawodowej osób starszych w Polsce	524
Mariusz Nyk: Przeciętne wynagrodzenie a sytuacja na rynku pracy – przypadek województwa łódzkiego	536
Monika Pasternak-Malicka: Przesłanki ruchów migracyjnych Polaków z obszaru województwa podkarpackiego w kontekście kryzysu gospodarczego wywołanego kryzysem <i>subprime</i>	547
Jacek Pera: Budowa nowej architektury regulacyjnej w Europie jako element zarządzania ryzykiem niestabilności finansowej – rozwiązania pokryzysowe. Próba oceny i wnioski dla Polski	559
Renata Pęciak: Kryzysy w gospodarce w interpretacji Jeana-Baptiste’a Saya	573
Czesława Pilarska: Współczesny kryzys gospodarczy a napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski	584
Elżbieta Pohulak-Żołędowska: Innowacyjna nauka a źródła jej finansowania	601
Adriana Politaj: Pomoc publiczna na subsydiowanie zatrudnienia w Polsce i w wybranych krajach Unii Europejskiej	617
Marcin Ratajczak: Odpowiedzialny biznes w aspekcie osiągniętych korzyści ekonomicznych na przykładzie przedsiębiorstw agrobiznesu	628
Magdalena Rękas: Dieta w krajach Unii Europejskiej i czynniki wpływające na jej poziom – przegląd wybranych badań	638
Włodzimierz Rudny: Rozwiązania zintegrowane w modelach biznesowych	653
Krzysztof Rutkiewicz: Pomoc publiczna na działalność badawczo-rozwojową i innowacyjność przedsiębiorstw w polityce konkurencji Unii Europejskiej w latach 2004-2010	663
Katarzyna Skrzyszewska: Konkurencyjność krajów Regionu Morza Bałtyckiego w świetle międzynarodowych rankingów	675
Tadeusz Sporek: Ewolucja i perspektywy grupy BRICS w globalnej gospodarce	684

Aleksander Surdej: Inwestycje w szkolenia zawodowe w świetle teorii ekonomicznej.....	695
Piotr Szajner: Wpływ zmienności kursu walutowego na międzynarodową konkurencyjność polskiego sektora żywnościowego	706
Stanisław Ślusarczyk, Piotr Ślusarczyk, Radosław Ślusarczyk: Problem skuteczności i efektywności decyzji menedżerskich w firmie w zakresie formułowania i wdrażania strategii	716
Sylwia Talar, Joanna Kos-Łabędowicz: Polska gospodarka internetowa – stan i perspektywy	729
Monika Utzig: Aktywa finansowe gospodarstw domowych a koniunktura gospodarcza	744
Agnieszka Wałęga: Nierówności dochodowe w kontekście przystąpienia Polski do Unii Europejskiej	754
Grzegorz Wałęga: Wpływ spowolnienia gospodarczego na zadłużenie gospodarstw domowych w Polsce	766
Grażyna Węgrzyn: Formy zatrudnienia pracowników w Unii Europejskiej – aktualne tendencje	778
Barbara Wieliczko: Krajowa pomoc publiczna w UE w okresie obecnego kryzysu.....	790
Artur Wilczyński: Znaczenie kosztów alternatywnych w rachunku ekonomicznym gospodarstw rolnych	802
Renata Wojciechowska: Wieloznaczności językowe współczesnej ekonomii	813
Jarosław Wojciechowski: Ewolucja koncepcji funkcjonowania rynku w społecznej nauce Kościoła Katolickiego.....	823
Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: Znaczenie lokalnych grup działania w budowaniu kapitału społecznego na obszarach wiejskich.....	834
Grażyna Wolska: Kodeksy etyczne jako instrument poprawnych relacji między podmiotem gospodarczym a konsumentem.....	844
Joanna Woźniak-Holecka, Mateusz Grajek, Karolina Sobczyk, Kamila Mazgaj-Krzak, Tomasz Holecki: Ekonomiczno-społeczne konsekwencje reklamy w segmencie leków OTC	853
Gabriela Wronowska: Oczekiwania pracodawców wobec absolwentów szkół wyższych w Polsce jako przykład bariery wejścia na rynek pracy... ..	861
Anna Wziętek-Kubiak, Marek Pęczkowski: Źródła i bariery ciągłości wdrażania innowacji przez polskie przedsiębiorstwa.....	872
Alfreda Zachorowska, Agnieszka Tylec: Instytucjonalna struktura rynku pracy w Polsce	884
Małgorzata Zielenkiewicz: Upodabnianie się krajów pod względem poziomu dobrobytu w procesie integracji europejskiej	895
Mariusz Zieliński: Demografia i aktywność zawodowa ludności a poziom bezrobocia w Unii Europejskiej.....	907
Jerzy Żyżyński: Gospodarka jako spójny system strumieni pieniądza a problem racjonalności pakietu fiskalnego.....	917

Summaries

Mieczysław Adamowicz, Paweł Janulewicz: The use of factor analysis for the assessment of socio-economic development on the local scale.....	23
Ewa Badzińska, Jakub Ryfa: The economy of virtual worlds – trend of development	36
Tomasz Bernat: Exogenous determinants of market dominance – Polish Post case	48
Agnieszka Brelik, Marek Tomaszewski: Selected determinants forming innovative partnership of traditional industrial companies with units of Polish Academy of Sciences and universities in north-western Poland.....	61
Agnieszka Bretyn: Selected aspects of quality of life of young consumers in Poland	72
Grzegorz Bywalec: Economic transformation and regional disparity of poverty in India.....	82
Magdalena Cyrek: Determinants of employment in traditional and modern services – regional analysis	94
Sławomir Czech: Is the welfare state’s dispute over values still alive?	107
Sławomir Czetwertyński: Cognitive possibilities of Metcalfe’s law in defining the economic value of communication networks	117
Małgorzata Deszczka, Marek Wąsowicz: Policy and development strategy in the European Union in the conception of economics of sustainable development	128
Karolina Dreła: Untypical employment.....	141
Paweł Drobny: Personalist economics as an attempt at economics reorientation	153
Małgorzata Gajda-Kantorowska: Costs of sovereign default.....	162
Małgorzata Gasz: Bank Union – in search of a new paradigm on the European banking market.....	173
Małgorzata Gawrycka, Anna Szymczak: Change of income framework in capital-labour scheme in Poland, including the sector of national economy	183
Anna Golejewska: Innovations and the way of their measure at the regional level.....	194
Mariusz Grębowiec: Purchasing behavior of consumers on banking service market in the light of research	206
Urszula Grzega: Savings and debt of Polish households.....	217
Jarosław Hermaszewski: Financial situation of a commune vs. local elections. Introduction to the study	227
Elżbieta Jantón-Drozdowska, Maria Majewska: The impact of globalization on a higher specialization level in international exchange of goods ...	239
Tomasz Jasiński, Agnieszka Ścianowska: Banks’ possibilities of influencing macroeconomic growth by the use of neural network systems in the credit risk control	250

Renata Jedlińska: Investment attractiveness of Poland – selected issues	263
Andrzej Jędruchniewicz: Inflation as a target of monetary policy of NBP ...	275
Michał Jurek: Use of duration and convexity analysis in interest rate risk management.....	286
Sławomir Kalinowski: The role of the controlled experiment in the methodology of economy	298
Teresa Kamińska: Economic activity structure of foreign direct investment and financial crisis	310
Renata Karkowska: The impact of macroeconomic and systemic factors on the global liquidity	322
Anna Kasprzak-Czelej: Determinants of economic growth	333
Krzysztof Kil, Radosław Ślusarczyk: The analysis of influence of the ECB interest rates' policy on a stability of bank sectors in selected countries of the eurozone – conclusions from the crisis.....	347
Iwona Kowalska: Development of research in the field of economics of education within the paradigm of interdisciplinarity of science	357
Ryszard Kowalski: The dilemmas of interventionism in times of crisis	369
Jakub Kraciuk: Financial crises in the light of behavioural economics.....	379
Hanna Kruk: Sustainable development in the Baltic Sea Region based on chosen indices in years 2005-2010	390
Kazimierz W. Krupa, Irmína Jeleniewska-Korzela, Wojciech Krupa: Intellectual capital as an accelerator of the new economy (correlation tables, key employees)	400
Anna Krzysztofek: Norms and standards of social responsibility in enterprises	412
Krzysztof Kubiak: Transactions in the flow of knowledge in the light of new institutional economics	422
Paweł Kulpaka: M. Friedman's permanent consumption model and Keynesian consumption functions – empirical verification of selected theories on the example of Czech.....	433
Justyna Łukomska-Szarek, Marta Włóka: The role of management control in management process of local self-government units.....	444
Natalia Mańkowska: Institutional competitiveness – selected methodological issues	456
Joanna Mesjasz, Martyna Michalak: Understanding the engagement by management adepts – a chance or a limitation for contemporary business	468
Jerzy Mieszaniec: Non-technological innovations in the industrial enterprises of mining sector.....	480
Aneta Mięka: Poverty of rural areas in the European Union member states – demography and labor market	491
Grażyna Musialik, Rafał Musialik: Public value and legitimacy	499

Janusz Myszczyzyn: Use of social savings concept in defining the role of railway sector on the economic growth in Germany in the early twentieth century	512
Aleksandra Nacewska-Twardowska: Changes in trade policy of the European Union at the beginning of the twenty-first century	523
Anna Niewiadomska: Extending the period of professional activity of the elderly in Poland	535
Mariusz Nyk: Average salary and the situation on the labour market – case of Łódź Voivodeship	546
Monika Pasternak-Malicka: Reasons form migration of Poles from Subcarpathian Voivodeship in the context of the economic crisis caused by the subpreme crisis	558
Jacek Pera: Construction of a new regulatory architecture in Europe as an element of financial instability risk management – post-crisis solutions. Attempt of assessment and implications for Poland.....	572
Renata Pęciak: Crises in the economy in the interpretation of Jean-Baptiste Say	583
Czesława Pilarska: The contemporary economic crisis and foreign direct investment inflow into Poland	600
Elżbieta Pohulak-Żołędowska: Innovations in science and their financial sources	616
Adriana Politałaj: State aid for subsidizing of employment in Poland and in selected countries of the European Union	627
Marcin Ratajczak: Responsible business in the context of economic benefits gained on the example of agribusiness enterprises.....	637
Magdalena Rękas: Fertility rate in the European Union states and factors influencing the rate – review of selected surveys	652
Włodzimierz Rudny: Solution-based business models.....	662
Krzysztof Rutkiewicz: State aid for Research & Development & Innovation activities of enterprises in the European Union’s competition policy in the period 2004-2010.....	674
Katarzyna Skrzyszewska: Competitiveness of the Baltic Region countries in the context of international rankings	683
Tadeusz Sporek: Evolution and perspectives of BRICS group in the global economy.....	694
Aleksander Surdej: Investments in VET programmes: framework for an economic analysis	705
Piotr Szajner: The impact of exchange rated volatility on the competitiveness of Polish food sector on international markets	715
Stanisław Ślusarczyk, Piotr Ślusarczyk, Radosław Ślusarczyk: The problem of efficacy and effectiveness in the formulating and implementing of strategy decision making process	728

Sylwia Talar, Joanna Kos-Łabędowicz: Polish Internet economy – current state and future perspectives	743
Monika Utzig: Households' financial assets and economic prospect.....	753
Agnieszka Wałęga: Income inequality in the context of accession of Poland to the European Union	765
Grzegorz Wałęga: Impact of economic slowdown on households' debt in Poland	777
Grażyna Węgrzyn: Employment forms in the European Union – current trends.....	789
Barbara Wieliczko: State aid in the European Union in the period of the current crisis.....	801
Artur Wilczyński: The impact of opportunity costs on farms profitability.....	812
Renata Wojciechowska: Linguistic ambiguities of contemporary economics	822
Jarosław Wojciechowski: Evolution of free market concept in social teaching of the Catholic Church.....	833
Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: The significance of local action groups in formation of social capital in rural areas	843
Grażyna Wolska: Ethical codes as a tool of correct relations between a firm and a consumer	852
Joanna Woźniak-Holecka, Mateusz Grajek, Karolina Sobczyk, Kamila Mazgaj-Krzak, Tomasz Holecki: Marketing of OTC medicines in Poland on the example of television advertising	860
Gabriela Wronowska: Expectations of employers towards graduates of universities in Poland as an example of barriers to enter the labor market	871
Anna Wziętek-Kubiak, Marek Pęczkowski: Sources and barriers of persistence of innovation of Polish manufacturing companies	883
Alfreda Zachorowska, Agnieszka Tylec: Institutional structure of the labor market in Poland	894
Małgorzata Zielenkiewicz: Convergence of the countries in terms of social welfare in the process of European integration	906
Mariusz Zieliński: Demography and economically active population vs. the level of unemployment in the European Union.....	916
Jerzy Żyżyński: Economy as a consistent system of money flows vs. the issue of fiscal pact rationality	931

Agnieszka Bretyn

Uniwersytet Szczeciński

WYBRANE ASPEKTY JAKOŚCI ŻYCIA MŁODYCH KONSUMENTÓW W POLSCE

Streszczenie: Jakość życia to kategoria niejednoznaczna, charakteryzująca się wieloma wymiarami – filozoficznym, społecznym, kulturowym, medycznym czy wreszcie ekonomicznym. Zasadność prowadzenia rozważań dotyczących jakości życia, jak również prowadzenia w tym zakresie badań, wynika z punktu widzenia zarówno jednostki/konsumenta, jak i całego społeczeństwa. W artykule, na tle ogólnych rozważań dotyczących jakości życia, podjęto próbę analizy wybranych jego aspektów wśród młodych konsumentów. W tym celu przedstawiono wyniki badania ankietowego.

Słowa kluczowe: jakość życia, konsument, młody konsument, konsumpcja, obiektywna i subiektywna ocena jakości życia.

1. Wstęp

Pomimo wzrastającego zainteresowania koncepcją jakości życia, w literaturze nie ma jednoznacznych określeń charakteryzujących tę kategorię. Termin ten ma bowiem wiele wymiarów: filozoficzny, społeczny, kulturowy, medyczny czy wreszcie ekonomiczny.

Początek zainteresowania pojęciem jakości życia datować można na czasy starożytne. Od początku pojęcie jakości życia wiązało się z zadowoleniem, satysfakcją, szczęściem czy spełnieniem. Myśliciele od najdawniejszych czasów starali się określać najistotniejsze jednostkowe cele, których realizacja prowadzić miała do satysfakcjonującego życia. Próbowali także odnaleźć wskazówki, jak cel ten osiągnąć. Przykładowo dla Hipokratesa życie szczęśliwe wyrażać się miało przez stan wewnętrznej równowagi. Z kolei dla Arystotelesa najważniejszym celem miało być dążenie do eudajmonii (stan pełnego zadowolenia), czyli możliwie najwyższego osiągalnego dobra, które miało być gwarancją szczęścia¹.

¹ J. Trzebiatowski, *Jakość życia w perspektywie nauk społecznych i medycznych – systematyka ujęć definicyjnych*, "Hygeia Public Health" 2011, 46(1), s. 26.

W XX wieku termin „jakość życia” po raz pierwszy użył prawdopodobnie Arthur Pigou w 1920 r. w swej pracy *Ekonomika dobrobytu*. Należy jednak podkreślić, iż do połowy XX wieku jakość życia była bardziej kategorią socjologiczną i psychologiczną. Współcześnie, wzrastające zainteresowanie jakością życia przypada na lata pięćdziesiąte ubiegłego wieku. Powodem tego był m.in. rozwój gospodarczy krajów zachodnich po II wojnie światowej i związany z nim wzrost konsumpcji, który jednak nie przekładał się na zwiększenie zadowolenia i poprawy nastrojów społecznych. Wówczas to jakość życia zaczęła być traktowana także jako pojęcie ekonomiczne, próbujące określić, co oddziałuje na dobre życie. Od tego momentu stopniowo też zwiększała się liczba domen (cech, kryteriów oceny) ważnych dla jakości życia.

W związku z powyższym zasadne wydają się badania mające na celu określenie poziomu jakości życia, wskazanie czynników nań wpływających czy też obszarów, które należałoby ulepszyć. Zasadność takich rozważań wynika z punktu widzenia zarówno jednostki, jak i całego społeczeństwa.

W artykule, na tle ogólnych rozważań dotyczących jakości życia, podjęto próbę analizy wybranych aspektów jakości życia. W tym celu przedstawiono wyniki badania ankietowego.

2. Jakość życia w ujęciu teoretycznym

Należy zauważyć, iż rozważania na temat jakości życia mają charakter interdyscyplinarny. Leżą w kręgu zainteresowań badaczy z wielu różnych dziedzin, prowadzone są na wielu płaszczyznach, koncentrując się na różnorodnych aspektach.

W związku z tym funkcjonuje wiele węższych lub szerszych definicji, począwszy od rozumienia tego pojęcia jako dobrobyt czy sama konsumpcja².

Definicje globalne odnoszą się do subiektywnej, globalnej oceny jakości życia jako całości. Przykładowo, według Franka M. Andrewsa – jakość życia to stopień satysfakcji z ludzkiej egzystencji. Hanneke G. Tuynman-Qua stwierdza, że istotą jakości życia jest świadomość powodzenia i satysfakcji życiowej z dobrego funkcjonowania w obrębie określonych potrzeb³.

Z kolei definicje złożone obejmują, obok oceny globalnej, także ocenę cząstkową różnych obszarów czy dziedzin życia. Dziedziny te mają charakter obiektywny (warunki dobrego życia), ale zarazem i subiektywny (odnoszący się do przeżyć człowieka). Carol Estwing Ferrans i Marjorie Powers określają jakość życia jako poczucie satysfakcji lub dyssatysfakcji płynące z tych dziedzin życia, które są dla

² C. Bywalec, *Konsumpcja w teorii i praktyce gospodarowania*, PWN, Warszawa 2007, s. 35.

³ Zob. H. Sęk, T. Pasikowski, *Jakość życia i zdrowia a sens koherencji w kontekście społecznym*, [w:] L. Wołowicka (red.), *Jakość życia w naukach medycznych*, Akademia Medyczna im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, Poznań 2001, s. 17-29 oraz W. Ostiak, *Funkcja kończyny dolnej, aktywność codzienna i jakość życia u chorych leczonych stabilizatorami zewnętrznymi*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Medycznego, Poznań 2008, s. 16.

jednostki ważne⁴. Jakość życia odnosi się do czterech dziedzin życia: dwóch obiektywnych (stanu zdrowia w znaczeniu sprawności funkcjonalnej i statusu społeczno-ekonomicznego) oraz dwóch subiektywnych (satysfakcji z życia i samooceny).

W szerszym zakresie jakość życia określana jest jako postrzeganie przez jednostkę swej pozycji w życiu w kontekście kultury i systemu wartości, w którym ona żyje, w relacji do własnych celów, oczekiwań, standardów i zainteresowań⁵. Obecne ujęcia dobrej jakości życia podkreślają ponadto m.in. mobilność, zdolność do troszczenia się o siebie, a także skuteczne radzenie sobie ze skutkami chronicznego stresu. Kładą także nacisk na aktywność fizyczną i społeczną⁶.

Próba szerokiego i pełnego zdefiniowania pojęcia jakość życia jest propozycja Cz. Bywalca. Określa on jakość życia jako stan satysfakcji, szczęścia, zadowolenia, płynący z całokształtu egzystencji, czyli: z korzystania ze środowiska przyrodniczego, dobrego stanu zdrowia, pomyślności w życiu, pozycji społecznej, dobrobytu oraz konsumpcji⁷.

M. Kusterka wskazuje, iż jakość życia współtworzą takie elementy, jak: bogactwo rozumiane jako dobra materialne znajdujące się w posiadaniu ludzi, bezpieczeństwo zarówno w wymiarze zdrowotnym, jak i w aspekcie utraty mienia oraz w sensie ekonomicznym, zdrowie i samopoczucie, stan środowiska przyrodniczego, bogactwo duchowe związane z dostępem do edukacji i kultury, poczucie przynależności do lokalnej społeczności, stosunki międzyludzkie⁸.

W definicjach jakości życia podkreśla się ponadto znaczenie wskaźników obiektywnych i subiektywnych. Obiektywnie rozumiana jakość życia to zespół warunków życia i działania człowieka. Warunki te można też nazwać wyznacznikami subiektywnej jakości życia. Subiektywnie pojęta jakość życia jest wynikiem oceny i wartościowania różnych sfer życia i życia jako całości⁹. Miary subiektywne z jednej strony pozwalają badanym dokonywać samodzielnej oceny stopnia ich zaspokojenia, z drugiej zaś badacz zyskuje możliwość uzyskania „pewnego” (najbardziej zbliżonego do rzeczywistego) materiału empirycznego. Według GUS jakość życia obejmuje zarówno obiektywną ocenę materialnych i niematerialnych wymiarów życia i sytuacji społecznej jednostek oraz grup społecznych, jak również subiektywnie odbierane poczucie satysfakcji życiowej¹⁰.

⁴ P. Hagel, A. Westergren, *The significance of importance: an evaluation of Ferrans and Powers' quality of life index*, "Quality of Life Research", Vol. 15, No. 5, Jun., 2006, p. 867.

⁵ A. Rożnowska, *Podmiotowe obszary jakości życia osób z różnych grup społecznych*, Wydawnictwo Naukowe Akademii Pomorskiej w Słupsku, Słupsk, 2009, s. 10-11.

⁶ A. Rożnowska, *op. cit.*, s. 10-11.

⁷ C. Bywalec, *Konsumpcja...*, *op. cit.*, s. 36.

⁸ M. Kusterka, *Jakość życia w aspekcie wybranych wskaźników ekorozwoju*, [w:] *Jakość życia w perspektywie nauk humanistycznych, ekonomicznych i ekologii*, red. J. Tomczyk-Tolkacz, AE we Wrocławiu, Jelenia Góra 2003, s. 190.

⁹ H. Sęk, *Psychologia kliniczna, t. 1*, PWN, Warszawa 2008, s. 61.

¹⁰ A. Bieńkuńska, *Wybrane aspekty jakości życia na podstawie wyników badania spójności społecznej*, Departament Badań Społecznych i Warunków Życia, GUS, 30 listopada 2012, s. 4.

Prowadząc rozważania na temat teoretycznych aspektów jakości życia, należy przywołać wskaźnik jakości życia (*Quality of Life Index*) stworzony w 2005 r. przez brytyjski tygodnik „The Economist”. Wskaźnik ten łączy rezultaty ankietowania subiektywnej satysfakcji życiowej z obiektywnymi czynnikami jakości życia w różnych państwach¹¹. Parametry jakości życia oraz mierniki użyte do ich przedstawienia to:

- sytuacja materialna – PKB na 1 osobę w USD,
- zdrowie – średnia oczekiwana długość życia w latach,
- stabilność polityczna i bezpieczeństwo – ocena stabilności politycznej i bezpieczeństwa,
- życie rodzinne – wskaźnik rozwodów (na 1000 mieszkańców), wyrażony w skali od 1 (najniższy wskaźnik rozwodów) do 5 (najwyższy),
- życie wspólnotowe – zmienna ta otrzymuje wartość 1, jeśli kraj ma wysoki wskaźnik uczęszczania do kościoła albo członkostwa w związkach zawodowych; w przeciwnym razie zero,
- klimat i geografia – szerokość geograficzna, dla rozróżnienia między klimatami gorącym i zimnym,
- bezpieczeństwo zatrudnienia – stopa bezrobocia, w %,
- wolność polityczna – przeciętne wskaźniki wolności politycznych i praw obywatelskich. Skala od 1 (całkowicie wolny) do 7 (brak wolności),
- równość płci – proporcje przeciętnych zarobków mężczyzn i kobiet, ostatnie dostępne dane.

Rozległy zakres badanej problematyki sprawia, iż mogą pojawić się trudności w zdefiniowaniu i określeniu wszystkich jej wskaźników i zmiennych. Różnorodne sposoby badania jakości życia pozwalają jednak na wyodrębnienie problemów, które powinny być przedmiotem analizy teoretycznej, a następnie działań praktycznych.

3. Wybrane aspekty jakości życia na przykładzie młodych konsumentów województwa zachodniopomorskiego

W celu analizy i oceny wybranych aspektów jakości życia w okresie styczeń-luty 2013 r. na grupie młodych konsumentów województwa zachodniopomorskiego przeprowadzono badanie ankietowe. Badaniem objęto 350 osób w wieku 19-35 lat¹².

Warto podkreślić, iż jakość życia związana jest z grupą kulturową, w jakiej żyje jednostka, czy też funkcją pełnioną w społeczeństwie. Istotne znaczenie ma również wiek. W badaniach skoncentrowano się na konsumentach młodych. Wybór do badania osób w wieku 19-35 lat wiąże się z faktem, iż z jednej strony okres ten jest

¹¹ *The Economist Intelligence Unit's quality-of-life index*, http://www.economist.com/media/pdf/QUALITY_OF_LIFE.pdf (data dostępu 15.02.2013 r.).

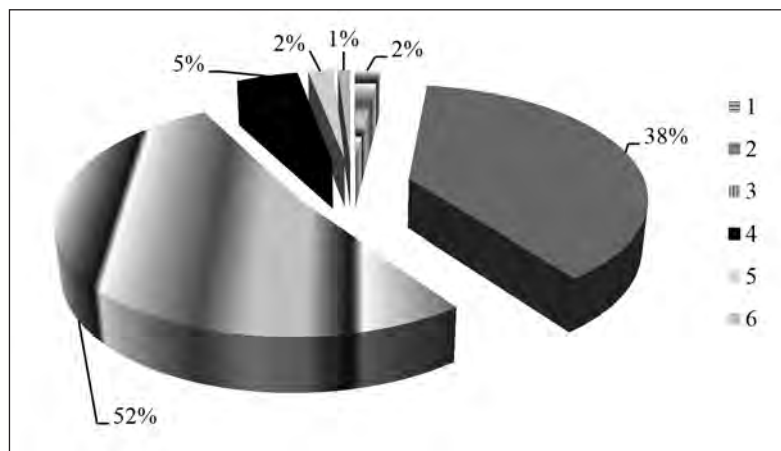
¹² 327 ankiet było pełnych i tylko takie uwzględniono w analizach. Należy ponadto wskazać, iż badanie to ma charakter wprowadzający i jest przyczynkiem do dalszych analiz (dotyczących zarówno wybranej grupy konsumentów, jak i innych grup, a także badań komparatywnych).

bardzo zróżnicowany. Z drugiej zaś, okres ten to czas podejmowania ważnych społecznie ról i ważnych dla jednostki decyzji. Jest to bowiem czas, w którym kończy się okres nauki i osoba wchodzi na bardzo trudny (obecnie) rynek pracy. Wiele osób wówczas zakłada rodziny, decyduje się na posiadanie dzieci. Istotne jest, że wiele decyzji podejmowanych w tym okresie zaważa (ma wpływ) na całym dalszym życiu. Wszystkie powyższe cechy, funkcje i procesy wpływają na wyróżnianie się tej grupy społecznej spośród innych.

W grupie badanych 59% stanowiły kobiety, 41% mężczyźni. Badając wybrane aspekty jakości życia, młodych konsumentów zapytano o:

- ocenę sytuacji materialnej,
- stopień zaspokojenia wybranych grup potrzeb,
- ograniczenia w wydatkach, wynikające z aktualnej sytuacji finansowej,
- ocenę stanu zdrowia,
- ocenę otoczenia,
- stosunki międzyludzkie,
- poziom zadowolenia z poszczególnych obszarów życia.

Dokonując swojej oceny sytuacji materialnej, aż 40% młodych konsumentów uznało ją za dobrą i bardzo dobrą, ponad połowa jako przeciętną. Niecałe 7% określiło swoją sytuację materialną jako złą i bardzo złą. Struktura odpowiedzi została zaprezentowana na rys. 1.

gdzie: 1 – bardzo dobra, 2 – dobra, 3 – ani dobra, ani zła, 4 – zła, 5 – bardzo zła, 6 – trudno powiedzieć.

Rys. 1. Subiektywna ocena sytuacji materialnej młodych konsumentów w województwie zachodniopomorskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Wyniki te przekładały się na sposób gospodarowania pieniędzmi. Około 3% badanych młodych konsumentów wskazało, że żyje bardzo dobrze i może pozwolić

sobie na pewien luksus. 45% deklarowało, że wystarcza im na wiele bez specjalnego oszczędzania. Około 44% ankietowanych twierdziło, że żyją średnio – wystarcza im na co dzień, ale muszą oszczędzać w celu dokonania poważniejszych zakupów. Skromne życie i konieczność oszczędnego gospodarowania deklarowało 6%, a kolejne 2% określiło, że żyje biednie i nie wystarcza im nawet na podstawowe potrzeby.

Powyższe wyniki różnią się nieznacznie od wyników badania ogólnopolskiego z 2012 r., przeprowadzonego na liczącej 1015 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski¹³. Respondenci, opisując sposób gospodarowania pieniędzmi w swoich gospodarstwach domowych, najczęściej (57%) twierdzili, że żyje im się średnio – starcza im na co dzień, ale muszą oszczędzać na poważniejsze zakupy. Jedynie 15% respondentów miało większą swobodę w gospodarowaniu pieniędzmi, twierdząc, że żyje im się dobrze i starcza im na wiele bez specjalnego oszczędzania. Co czwarty badany (24%) deklaruje, że jego rodzina żyje skromnie, co oznacza, że na co dzień musi bardzo oszczędnie gospodarować pieniędzmi. Nieliczni ankietowani (3%) określili życie swojej rodziny jako bardzo biedne i przyznawali, że nie starcza im na zaspokajanie podstawowych potrzeb.

Młodzi konsumenci z województwa zachodniopomorskiego zostali także zapytani o oczekiwania co do zmian sytuacji materialnej. Ponad 35% młodych konsumentów z województwa zachodniopomorskiego w ciągu najbliższego roku oczekuje pozytywnej zmiany swojej sytuacji materialnej (8% uważa, że warunki materialne poprawią się, 27%, że raczej poprawią się). 14% badanych uważa, że warunki materialne ich gospodarstw domowych się nie zmieniają, 17% oczekuje pogorszenia sytuacji, a 34% nie potrafi określić.

W tym kontekście należy zauważyć, iż około 7% badanych młodych konsumentów uważa, że za rok ich życie będzie zdecydowanie lepsze niż obecnie, 19% przewiduje, że jedynie nieco lepsze. 38% wskazuje, że będą żyć na takim samym poziomie, 12% negatywnie ocenia tę sytuację (2% – nieco gorzej, 10% – znacznie gorzej), z kolei 25% nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie.

Młodzi konsumenci ocenili także stopień zaspokojenia wybranych potrzeb na poszczególne rodzaje dóbr i usług. Struktura odpowiedzi została zaprezentowana w tab. 1.

Znaczna część badanych osób oceniała poziom zaspokojenia swoich potrzeb jako dobry lub bardzo dobry, zwłaszcza w przypadku wydatków podstawowych (najbardziej widoczne w odniesieniu do higieny osobistej, żywności, odzieży i obuwia). Przeciętnie około 20% ankietowanych uważało, że poziom zaspokojenia potrzeb związanych z wydatkami swobodnego wyboru, takimi jak uczestnictwo w kulturze, wypoczynek i rekreacja, jest zły lub bardzo zły. W podobny sposób młodzi konsumenci ocenili poziom zaspokojenia potrzeb dotyczących warunków mieszkaniowych i wyposażenia mieszkań, jak również leczenie i opiekę zdrowotną.

¹³ *Materialne warunki życia*, CBOS, Warszawa, kwiecień 2012 r., s. 2.

Tabela 1. Stopień zaspokojenia wybranych grup potrzeb wśród młodych konsumentów (w %)

Wyszczególnienie	Bardzo dobry	Dobry	Przeciętny	Zły	Bardzo zły
Wyżywienie	37	47	10	4	2
Odzież i obuwie	21	38	32	7	2
Warunki mieszkaniowe	17	34	31	13	5
Higiena osobista	82	15	2	1	0
Nauka i kształcenie	30	39	19	8	4
Wyposażenie mieszkania	16	35	30	12	7
Leczenie	18	34	25	21	2
Rekreacja, wypoczynek	12	22	47	14	5
Kultura	10	32	38	16	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

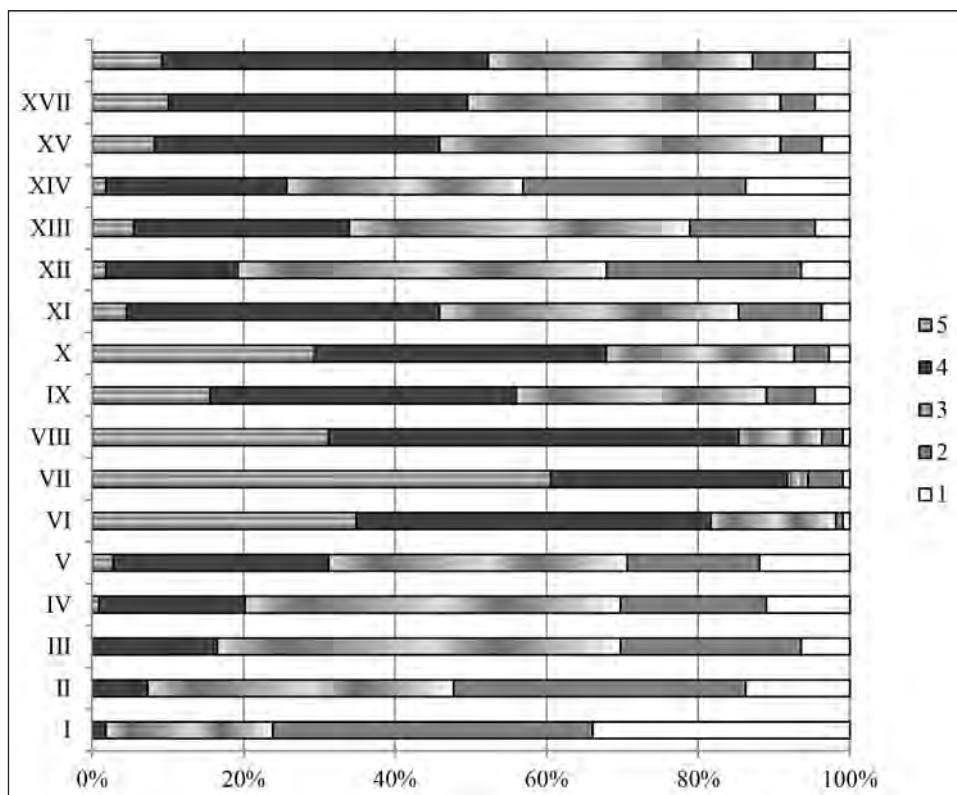
Młodzi konsumenci z województwa zachodniopomorskiego zostali zapytani także o najważniejsze ograniczenia w wydatkach, spowodowane aktualną sytuacją finansową. Na podstawie odpowiedzi respondentów stworzono hierarchię ograniczeń¹⁴:

- ograniczenie wydatków na wypoczynek 78% wskazań,
- ograniczenie wydatków na kulturę 67% wskazań,
- ograniczenie zakupu odzieży i obuwia 43% wskazań,
- rezygnacja z odnowienia mieszkania 39% wskazań,
- kupno tańszej odzieży i obuwia 26% wskazań,
- oszczędność wody, energii elektrycznej 16% wskazań,
- kupno tańszej żywności 16% wskazań,
- ograniczenie wydatków na edukację 7%,
- ograniczenie wydatków na zakup środków higieny i czystości 4% wskazań.

Poziom i jakość życia młodych konsumentów województwa zachodniopomorskiego zostały także scharakteryzowane na podstawie informacji dotyczących otoczenia (infrastruktury). Strukturę odpowiedzi przedstawia rys. 2.

Młodzi konsumenci oceniali 17 elementów infrastruktury socjalno-bytowej w skali od 1 do 5, gdzie 1 to ocena bardzo zła, a 5 bardzo dobra. Stan dróg (I na osi pionowej) oraz chodników (II) zostały ocenione najgorzej – średnia ocen wyniosła odpowiednio 1,9 i 2,1. Równie nisko została oceniona dostępność do placówek służby zdrowia (XIV) – średnia ocena wyniosła około 2,71. Nieco lepiej, bo na 2,8, oceniono bezpieczeństwo w miejscach publicznych oraz czystość powietrza (III i IV). Średnia ocena dostępności do żłobków i przedszkoli (XII) kształtuje się na zbliżonym poziomie i wynosi 2,83. Jakość wody pitnej (V) uznana została za przeciętną. Dostępność do urzędów (XII) została oceniona na nieco ponad 3,0. Na zbliżonym

¹⁴ Wartości nie sumują się do 100%, gdyż ankietowani mogli zaznaczyć trzy odpowiedzi (trzy najważniejsze ograniczenia).

gdzie: oś pionowa – elementy od I do XVII – opis w treści.

Rys. 2. Struktura ocen poszczególnych elementów otoczenia – infrastruktury socjalno-bytowej młodych konsumentów w województwie zachodniopomorskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

poziomie, średnio od 3,4 do 3,8, młodzi konsumenci oceniali odpowiednio w kolejności: dostępność do placówek kultury (XV), dostępność placówek obiektów rekreacyjnych (XVI), dostępność do placówek sportowych (XVII), komunikację miejską (IX), oświetlenie ulic (XI) oraz dostęp do placówek usługowych (X). Dobrze (średnia nieco powyżej 4) oceniono dostępność placówek edukacyjnych (VIII) oraz dostępność do obiektów kultu religijnego (VI). Najlepiej oceniono dostępność do placówek handlowych (VII) – przeciętnie na około 4,6.

Istotnymi elementami jakości życia są również styl życia, stopień zaangażowania w życie społeczne. Do stylu życia zaliczono, obok analizowanych wcześniej dostępności instytucji kultury czy infrastruktury sportowej, także czynnik, który z jednej strony warunkuje, a z drugiej jednocześnie wpływa na styl życia, czyli stan zdrowia. Młodzi konsumenci zostali więc zapytani o samoocenę jego stanu, a także aktywność fizyczną, sposób odżywiania się i nałogi.

Ponad 78% ankietowanych zadowolonych jest ze stanu swojego zdrowia (19% bardzo zadowolonych i 59% zadowolonych), około 17% asekuracyjnie oceniło poziom zadowolenia w tym względzie, wskazując odpowiedź środkową – ani zadowolony, ani niezadowolony, a około 5% badanych nie było zadowolonych.

Jednocześnie ponad 20% badanych młodych konsumentów przyznaje, że rzadko uprawia lub wcale nie uprawia sportu. Ponadto ponad 15% ankietowanych deklaruje, że często i bardzo często pali papierosy (z kolei 67% nie pali). Często i bardzo często spożywanie alkoholu zadeklarowało ponad 16% respondentów, ponad połowa deklarowała natomiast, że nie pije lub pije alkohol bardzo rzadko. Należy także zauważyć, że ponad połowa badanych deklarowała zdrowe odżywianie.

Stopień zaangażowania w życie społeczne przeanalizowany został poprzez pytania dotyczące uczestnictwa (w ostatnim roku) w wolontariacie oraz wsparcia akcji charytatywnych. Ponad 83% badanych młodych konsumentów nie uczestniczyło w żadnych społecznych akcjach charytatywnych, pozostałe 17% brało aktywny udział w zbiórkach żywności, odzieży, środków pieniężnych (np. jako wolontariusz). Podobnie sytuacja wygląda w odniesieniu do poziomu makro. Jedynie 35% badanych zadeklarowało, że w ostatnim roku przekazało jakiegokolwiek środki pieniężne instytucjom pomocowym (bierne uczestnictwo). Jeśli zaś chodzi o pomoc osobom proszącym o wsparcie – niemal połowa badanych wskazała, że kwoty pieniężne przekazuje sporadycznie i w wyjątkowych sytuacjach. Nieco lepiej wygląda obraz w zakresie środków niefinansowych – 52% deklarowało przekazanie żywności, ubrań itp. Mimo wszystko młodych konsumentów charakteryzuje niski stopień aktywności społecznej.

Na koniec młodzi konsumenci zostali poproszeni o określenie poziomu zadowolenia z wybranych obszarów życia. Strukturę odpowiedzi prezentuje tab. 2.

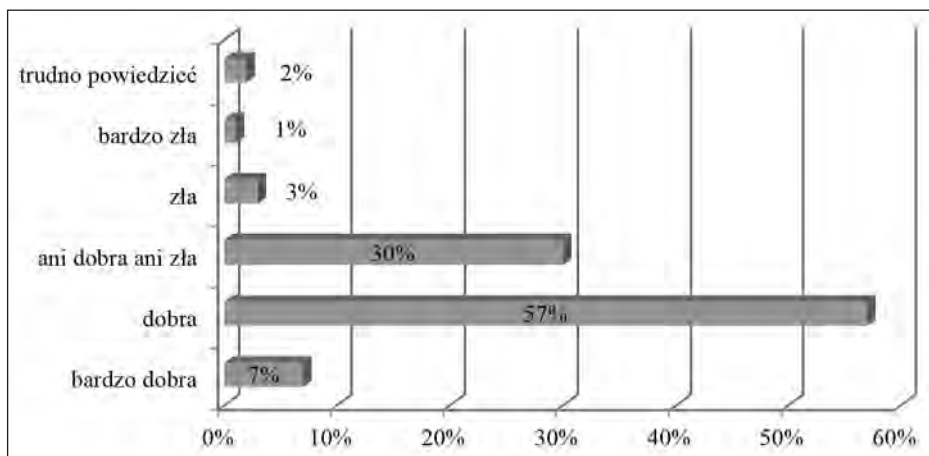
Tabela 2. Poziom zadowolenia z życia według młodych konsumentów z województwa zachodniopomorskiego (w %)

Wyszczególnienie	5	4	3	2	1
Stosunki z najbliższymi w rodzinie	38	45	12	4	1
Sytuacja finansowa rodziny	9	40	38	8	5
Warunki mieszkaniowe	28	39	23	6	4
Perspektywy na przyszłość	9	39	31	16	6
Stosunki ze znajomymi/grupą przyjaciół	42	39	15	3	1
Możliwość spędzania wolnego czasu	18	38	36	5	3
Częstotliwość imprez artystycznych i/lub sportowych, z których chciał(a)by Pan(i) skorzystać	16	22	43	17	2

gdzie: 5 – zdecydowanie zadowolony, 4 – raczej zadowolony, 3 – ani zadowolony, ani niezadowolony, 2 – raczej niezadowolony, 1 – zdecydowanie niezadowolony.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Na podstawie uzyskanych wyników stwierdzić można, iż najbardziej satysfakcjonującym obszarem życia dla młodych konsumentów są życie rodzinne oraz stosunki z przyjaciółmi/znajomymi. Przeciętnie zostały ocenione one na odpowiednio: nieco ponad 4,16 oraz 4,19. Pozostałe wymienione w tabeli aspekty otrzymały średnio oceny przeciętne – oscyływały w przedziale od 3 do 4.

Rys. 3. Subiektywna ocena poziomu życia młodych konsumentów w województwie zachodniopomorskim.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Należy zauważyć, iż pomimo że poszczególne aspekty życia lub jego otoczenia badani często oceniali przeciętnie (czy nawet w niektórych przypadkach źle), to ostateczna subiektywna ocena poziomu życia została określona jako dobra (57% wskazań, zob. rys. 3). Jedyne około 3% badanych oceniało ją jako złą i bardzo złą.

4. Podsumowanie

Wraz z rozwojem społeczno-gospodarczym, pojawianiem się nowych dóbr i usług zmieniają się wzorce postępowania konsumentów, wzorce i tendencje konsumpcji. Wraz z nimi zmianom ulega poziom oraz sposób zaspokajania potrzeb. Szczególnie szybko zmiany te dotyczą konsumentów młodych. Biorąc pod uwagę podobne warunki, w jakich ta grupa wiekowa się znajduje, oraz podobieństwo potrzeb i obowiązków, młodych konsumentów można zaliczyć do odrębnej kategorii społecznej. Na skutek zachodzących przeobrażeń zmienia się także odczuwany przez konsumentów poziom jakości życia, co niesie ze sobą określone konsekwencje społeczno-gospodarcze. Dlatego istotne są badania, których celem jest określenie poziomu jakości życia, wskazanie czynników nań wpływających czy też obszarów, które należałoby ulepszyć.

Literatura

- Bieñkuńska A., *Wybrane aspekty jakości życia na podstawie wyników badania spójności społecznej*, Departament Badań Społecznych i Warunków Życia, GUS, 30 listopada 2012.
- Bywalec Cz., *Konsumpcja w teorii i praktyce gospodarowania*, PWN, Warszawa 2007.
- Bywalec Cz., Rudnicki L., *Podstawy ekonomiki konsumpcji*, AE Kraków, Kraków 1999.
- Hagel P., Westergren A., *The significance of importance: an evaluation of Ferrans and Powers' Quality of Life Index*, "Quality of Life Research", Vol. 15, No. 5, Jun., 2006.
<http://www.economist.com>.
- Kusterka M., *Jakość życia w aspekcie wybranych wskaźników ekorozwoju*, [w:] *Jakość życia w perspektywie nauk humanistycznych, ekonomicznych i ekologii*, red. J. Tomczyk-Tołkacz, AE we Wrocławiu, Jelenia Góra 2003.
- Materiałne warunki życia*, CBOS, Warszawa, kwiecień 2012 r.
- Rożnowska A., *Podmiotowe obszary jakości życia osób z różnych grup społecznych*, Wydawnictwo Naukowe Akademii Pomorskiej w Słupsku, Słupsk 2009.
- Sęk H., *Psychologia kliniczna, t. 1*, PWN, Warszawa 2008.
- Trzebiatowski J., *Jakość życia w perspektywie nauk społecznych i medycznych – systematyka ujęć definicyjnych*, "Hygeia Public Health" 2011, 46(1).
- Wołowicka L. (red.), *Jakość życia w naukach medycznych*, Akademia Medyczna im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, Poznań 2001.

SELECTED ASPECTS OF QUALITY OF LIFE OF YOUNG CONSUMERS IN POLAND

Summary: Quality of life is a category with difficult to determine scope of subject and of interdisciplinary nature. It is characterized by multiple dimensions: social, philosophical, cultural, medical, and last but not least economic. Although the interest in the concept of quality of life has been growing since the second half of the twentieth century there is no common complete definition of it. This paper, on the background of a general reflection of the quality of life, attempts to analyse selected aspects of quality of life of young consumers.

Keywords: quality of life, consumer, young consumer, objective and subjective assessment of quality of life.